

SAOPĆENJE PRIOPĆENJE FIRST RELEASE

B O S N A I H E R C E G O V I N A
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNI ZAVOD ZA STATISTIKU

B O S N I A A N D H E R Z E G O V I N A
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
INSTITUTE FOR STATISTICS OF FB&H

GODINA / YEAR VIII

SARAJEVO, 15. 10. 2015.

BROJ / NUMBER: 7.1.9.

Molimo korisnike da prilikom korišćenja podataka navedu izvor
Those using data from this issue are requested to state the source

INDEKSI POTROŠAČKIH CIJENA U FEDERACIJI BIH – SEPTEMBAR / RUJAN 2015. GODINE *The Consumer Price Indices in Federation of Bosnia and Herzegovina in September 2015*

Potrošačke cijene u septembru/rujnu 2015. godine su niže za 0,2% u odnosu na prethodni mjesec.

Posmatrano po odjeljcima COICOP klasifikacije (Classification of Individual Consumption by Purpose), cijene su više u odjeljcima: Odjeća i obuća za 3,1%, Obrazovanje za 1,4%, Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti za 0,4% i Namještaj, kućanski uređaji i redovno održavanje kuće za 0,3%.

Cijene su niže u odjeljcima Prijevoz za 2,3%, Rekreacija i kultura za 1,6%, Hrana i bezalkoholna pića, zatim Alkoholna pića i duhan, Zdravstvo i Restorani i hoteli za 0,1%.

U ostalim odjeljcima cijene se nisu mijenjale u ovom mjesecu.

U septembru/rujnu 2015. godine u odnosu na septembar/rujan 2014. godine, cijene su u prosjeku niže za 1,5% (godišnja deflacija).

The consumer prices in September 2015 are decreased by 0,2% in relation to the previous month.

According to the divisions of COICOP classification (Classification of Individual Consumption by Purpose), the prices increased by 3,1% in Clothing and footwear division, by 1,4% in Education division, by 0,4% in Housing, water, electricity, gas and other fuels division and by 0,3% in Furniture, household equipment and routine maintenance of the house division.

The prices decreased by 2,3% in Transport division, by 1,6% in Recreation and culture division and by 0,1% in Food and non-alcoholic beverages, Alcoholic beverages and tobacco, Health and Restaurants and hotels divisions.

In other divisions the prices are not changed in this month.

On average, prices decreased by 1,5% in September 2015 in relation to September 2014 (annual deflation).

INDEKSI POTROŠAČKIH CIJENA U FEDERACIJI BiH - SEPTEMBAR/RUJAN 2015. GODINE
The Consumer Price Indices in Federation of Bosnia and Herzegovina in September 2015

COICOP	Odjeljak	IX 2015 VIII 2015	IX 2015 IX 2014	IX 2015 XII 2014	I-IX 2015 I-IX 2014	X 2014-IX 2015 ¹⁾ X 2013-IX 2014	IX 2015 € 2014	IX 2015 € 2010	Division	COICOP
00	Ukupan Indeks	99,8	98,5	99,3	99,6	99,7	98,8	103,5	Total Index	00
01	Hrana i bezalkoholna pića	99,9	98,0	99,3	99,4	99,4	98,1	103,5	Food and non-alcoholic beverages	01
01.1	Hrana	99,9	97,7	99,0	99,5	99,5	97,9	103,3	Food	01.1
01.2	Bezalkoholna pića	100,5	100,6	101,1	99,1	98,7	99,8	104,7	Non-alcoholic drinks	01.2
02	Alkoholna pića i duhan	99,9	106,4	106,6	108,2	108,5	109,0	148,8	Alcoholic beverages and tobacco	02
02.1	Alkoholna pića	99,3	98,8	100,4	100,3	100,1	99,5	102,1	Alcoholic drinks	02.1
02.2	Duhan	100,0	108,1	107,9	110,0	110,5	111,2	164,4	Tobacco	02.2
03	Odjeća i obuća	103,1	91,3	91,0	95,3	95,9	92,4	67,1	Clothing and footwear	03
03.1	Odjeća	101,7	89,3	90,2	92,2	92,9	89,2	65,5	Clothing	03.1
03.2	Obuća	105,8	95,4	92,3	101,8	102,1	98,9	69,5	Footwear	03.2
04	Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti	100,4	101,7	100,9	101,5	101,1	101,5	111,1	Housing, water, electricity, gas and other fuels	04
04.1	Najamnina	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	108,2	Actual rentals for housing	04.1
04.3	Održavanje i popravka stana	99,9	100,3	100,2	100,7	100,6	100,5	101,7	Maintenance and repair of the dwelling	04.3
04.4	Vodosnabdijevanje i različite komunalne usluge	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9	100,0	112,1	Water supply and miscellaneous services relating to the dwelling	04.4
04.5	Električna energija, plin i drugi energenti	100,5	102,3	101,2	102,0	101,5	102,0	112,6	Electricity, gas and other fuels	04.5
05	Namještaj, kućanski uređaji i redovno održavanje kuće	100,3	100,7	100,3	101,2	101,1	101,1	104,1	Furniture, household equipment and routine, maintenance of the house	05
05.1	Namještaj, pokućstvo, tepisi i ostale podne prostirke	100,5	99,3	99,0	100,0	99,9	99,6	100,1	Furniture and furnishings, carpets and other floor coverings	05.1
05.2	Tekstilni proizvodi za kuću	100,7	101,5	101,0	100,3	100,0	101,0	103,1	Household textiles	05.2
05.3	Kućanski aparati	100,2	99,5	98,9	99,6	99,5	99,1	102,8	Household appliances	05.3
05.4	Stakleno i stolno posuđe	100,1	99,3	99,7	99,6	100,1	99,6	102,9	Glassware, tableware and household utensils	05.4
05.5	Alati i oprema za kuću i vrt	100,8	101,3	101,5	100,5	100,6	101,9	109,0	Tools and equipment for house and garden	05.5
05.6	Dobra i usluge za redovno održavanje kuće	100,0	102,0	101,4	103,3	103,1	102,9	106,5	Goods and services for routine household maintenance	05.6
06	Zdravstvo	99,9	100,0	100,1	100,2	100,3	100,2	92,2	Health	06
06.1	Medicinski proizvodi, pomagala i oprema	99,9	100,1	100,1	99,9	99,8	100,0	88,1	Medical products, appliances and equipment	06.1
06.2	Zdravstvene usluge, osim bolničkih	100,0	99,4	100,0	101,5	102,2	101,1	105,3	Out-patient services	06.2
06.3	Bolničke usluge	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	Hospital services	06.3
07	Prijevoz	97,7	91,9	95,9	94,2	95,2	92,6	101,2	Transport	07
07.1	Prijevozna sredstva	100,5	103,2	103,4	103,4	102,9	104,1	105,7	Purchase of vehicles	07.1
07.2	Upotreba prijevoznih sredstava	96,9	88,3	93,6	91,4	93,0	89,1	99,6	Operation of personal transport equipment	07.2
07.3	Usluge prijevoza	99,1	100,4	100,3	100,1	100,2	100,5	106,9	Transport services	07.3

COICOP	Odjeljak	IX 2015 VIII 2015	IX 2015 IX 2014	IX 2015 XII 2014	I-IX 2015 I-IX 2014	X 2014-IX 2015 ¹⁾ X 2013-IX 2014	IX 2015 ϕ 2014	IX 2015 ϕ 2010	Division	COICOP
08	Komunikacije	100,0	101,4	99,9	101,8	102,0	101,2	103,4	Communications	08
08.1	Poštanske usluge	100,0	99,7	99,7	99,7	99,9	99,7	112,5	Postal services	08.1
08.2	Telefonska i telefaks oprema	99,8	99,5	101,1	97,6	96,9	97,6	86,1	Telephone and telefax equipment	08.2
08.3	Telefonske i telefaks usluge	100,0	101,5	99,9	101,9	102,1	101,3	103,7	Telephone and telefax services	08.3
09	Rekreacija i kultura	98,4	99,6	100,1	100,0	100,2	99,8	104,4	Recreation and culture	09
09.1	Audiovizuelna, foto i informatička oprema	98,1	96,7	96,3	97,7	97,4	95,9	90,5	Audio-visual, photographic and information processing equipment	09.1
09.2	Ostala trajna dobra za rekreaciju i kulturu	100,0	99,1	99,1	109,2	109,0	106,7	112,9	Other major durables for recreation and culture	09.2
09.3	Ostala dobra za rekreaciju, vrt i kućni ljubimci	100,3	99,8	100,7	99,2	99,2	99,3	101,2	Other recreational items and equipment, gardens and pets	09.3
09.4	Usluge rekreacije i kulture	100,0	100,1	100,0	100,4	100,6	100,3	107,9	Recreational and cultural services	09.4
09.5	Knjige, novine i pisaći pribor	100,0	99,4	99,4	99,6	99,7	99,4	100,5	Newspapers, books and stationery	09.5
09.6	Paket aranžmani	82,5	104,7	112,6	107,9	110,2	110,7	181,8	Package holidays	09.6
10	Obrazovanje	101,4	103,8	103,4	103,6	103,3	105,0	107,4	Education	10
10.1	Predškolsko i osnovno školsko obrazovanje	100,9	103,7	103,4	105,2	104,8	106,1	113,0	Pre-primary and primary education	10.1
10.2	Srednjoškolsko obrazovanje	100,0	101,3	101,3	103,8	-	103,9	-	Secondary education	10.2
10.4	Univerzitetsko obrazovanje	100,0	100,7	100,7	101,8	101,8	101,9	105,7	High school and university education	10.4
10.5	Obrazovanje nedefinisano po nivou	107,0	115,4	113,4	108,1	106,5	114,9	108,7	Education not definable by level	10.5
11	Restorani i hoteli	99,9	99,8	100,2	100,3	100,4	100,2	107,0	Restaurants and hotels	11
11.1	Usluge ishrane	99,9	100,0	99,9	100,6	100,7	100,4	106,9	Catering services	11.1
11.2	Usluge smještaja	100,0	99,2	101,3	99,2	99,2	99,8	107,3	Accommodation services	11.2
12	Ostala dobra i usluge	100,0	99,9	100,1	99,8	99,9	100,0	102,3	Miscellaneous goods and services	12
12.1	Lična njega	99,9	99,8	100,1	99,7	99,9	99,9	103,1	Personal care	12.1
12.3	Lični predmeti n.d.k.	100,9	97,3	98,3	96,6	97,0	96,9	99,6	Personal effects n.e.c.	12.3
12.5	Osiguranje	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	Insurance	12.5
12.6	Finansijske usluge n.d.k.	100,0	107,4	107,4	107,7	106,4	109,5	110,5	Financial services n.e.c.	12.6
12.7	Ostale usluge	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	102,3	Other services n.e.c.	12.7

(1) 12-mjesečni indeks koji pokazuje promjenu cijena posljednjih dvanaest mjeseci u odnosu na prethodnih dvanaest mjeseci.

12- monthly index, which shows the change in price past twelve months compared to the previous twelve months.

METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA

Indeks potrošačkih cijena predstavlja mjeru promjena cijena proizvoda i usluga koje rezidentna domaćinstva kupuju radi zadovoljenja svojih ličnih potreba.

Namjena

Indeks potrošačkih cijena se koristi kao mjera inflacije, za usklađivanje plaća i zarada u skladu sa kolektivnim ugovorima, te penzija i socijalnih davanja. Također se može koristiti i za cijenovno prilagođavanje klauzula u dugoročnim kupoprodajnim ugovorima, omogućuje upoređivanje kretanja cijena unutar zemlje između pojedinih regiona, te služi kao osnov za deflacioniranje pojedinih makroekonomskih agregata u statistici nacionalnih računa i u druge svrhe.

Indeks potrošačkih cijena

Indeks potrošačkih cijena u Federaciji Bosne i Hercegovine izračunava se na osnovu reprezentativne liste proizvoda koju čine 601 proizvod. Svakog mjeseca prikuplja se oko 10000 cijena na unaprijed definiranom uzorku prodajnih mjesta i geografskih lokacija.

Obuhvat indeksa

Geografski obuhvat - Cijene se prikupljaju na pet lokacija (gradova) u Federaciji Bosne i Hercegovine (Bihać, Mostar, Sarajevo, Tuzla i Zenica) odabranih prema kriteriju broja stanovnika i njihovoj ulozi u geografskom području kojem pripadaju.

Obuhvat proizvoda - Obuhvaćeni su najvažniji proizvodi i usluge koje kupuje stanovništvo radi finalne potrošnje. Obuhvat dobara i usluga redovno se revidira kako bi se očuvala reprezentativnost liste proizvoda s obzirom na ukuse potrošača i njihove navike u pogledu kupovine.

Snimanje cijena

Sve cijene prikupljaju uposlenici Federalnog zavoda za statistiku prema utvrđenom vremenskom rasporedu i unaprijed odabranom uzorku prodavnica, tržnica i ustanova koje pružaju različite usluge stanovništvu. Snimatelji cijena dobijaju jasne specifikacije naziva proizvoda, njegove COICOP šifre i jedinice mjere i na osnovu tih informacija samostalno biraju konkretan proizvod čiju će cijenu snimati na određenom prodajnom mjestu, u skladu sa kriterijem najprodavanijeg proizvoda na datom prodajnom mjestu. Kako bi se osiguralo da snimatelji iz mjeseca u mjesec snimaju cijene istih proizvoda, te kako bi se moglo pratiti koje proizvode snimatelji posmatraju na terenu, u upitnik se unose karakteristike proizvoda, kao što su marka, vrsta i količina proizvoda koji se snima, te informacije o eventualnim zamjenama ovih karakteristika ukoliko ih bude.

Takav način snimanja omogućuje praćenje promjene kretanja cijena između dva perioda tj. praćenje dinamike kretanja cijena.

NOTES ON METHODOLOGY

Consumer Price index represents a measure of average price changes of product (goods and services) which consumers buy for their personal needs.

Purpose

The CPI can be used for various purposes. It can be used as a measure of inflation, for price adjustment of clauses in long-term sales and purchases contracts (for example, the CPI can serve for indexing wages and salaries in collective agreements, for indexing pensions etc.), it enables a comparison of inflation in the country with inflation in other countries as well as a comparison of price movements within a particular country and regions, also it can be used as a base for deflating macroeconomic aggregates in statistic of national accounts and for other purposes.

Consumer Price Index

The CPI in Federation of Bosnia and Herzegovina is calculated on the basis of the representative List of products consisting of 601 different items. Each month around 10000 prices are being collected in a fixed panel of geographical locations and outlets.

Scope of the Index

Geographic coverage - The prices are being collected in five geographic locations (towns) of Federation of Bosnia and Herzegovina (Bihać, Mostar, Sarajevo, Tuzla and Zenica) chosen by the criterion of their weight in terms of population and their role with respect to the geographical areas they belong to.

Product coverage - All relevant goods and services bought by the reference population for the purpose of final consumption are included in the index. The coverage of goods and services is regularly reviewed in order to ensure the representative list of product with respect to the consumer tastes and purchasing practices.

Price collection

All the prices are being collected by the personnel of the Federal Office of statistics by the pre-defined schedule and panel of outlets, markets and Institutions providing different kinds of services to citizens. The price collectors receive a clear specifications of the item name, it's COICOP code, and unit of measurement that allows them to choose a concrete item for price collecting in specific outlet, in accordance with the criterion of the most sold products in that outlet. In order to be sure that the collector is collecting prices for exactly the same items each month the form for price collecting also includes the information on detailed product description in terms of brands, variety and quantity, as well as the information on possible replacements of items.

All of this allows us to monitor the exact price change in different periods.

Za potrebe indeksa potrošačkih cijena, snimanje cijena se vrši sljedećih dana u mjesecu:

- za poljoprivredne proizvode koji se prodaju na tržnicama cijene se prikupljaju dva puta mjesečno, i to u prvoj i trećoj sedmici u mjesecu;
- za sve ostale proizvode cijene se, u skladu sa važećim Evropskim regulativama, prikupljaju jedanput mjesečno (između 1. i 21. u mjesecu), s tim da se nužno održava isti interval između prikupljanja.

Ponderi

Ponderi koji se primjenjuju za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena su koeficijenti koji odražavaju relativnu važnost odabranih proizvoda i usluga u ukupnoj potrošnji domaćinstava na domaćem teritoriju. Pomoću njih se izračunavaju elementarni indeksi kao ponderisani prosjeci. Bazirani su na podacima povezanim sa finalnom potrošnjom domaćinstava i na podacima o broju stanovnika.

Osnovni izvor podataka za izradu pondera za obračun indeksa potrošačkih cijena je Anketa o potrošnji domaćinstava. Za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena od januara 2014. godine primjenjuju se ponderi koji se baziraju na podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstava iz 2011. godine. Ponderi se svake godine koriguju indeksom kretanja cijena u prethodnoj godini.

Klasifikacija

Za obračun indeksa potrošačkih cijena upotrebljava se Klasifikacija lične potrošnje prema namjeni (Classification of Individual Consumption by Purpose-COICOP) po kojoj se proizvodi i usluge dijele na dvanaest osnovnih odjeljaka za koje se izračunavaju indeksi.

Agregiranje

Izračunavanje indeksa potrošačkih cijena počinje izračunavanjem elementarnih indeksa (indeksa proizvoda) i indeksa reprezentativnih stavki na nivou gradova. Pri tome se kao mjera srednje vrijednosti koristi geometrijska sredina. Agregatni indeksi se nakon toga izračunavaju korištenjem Laspeyres-ove formule za ponderisanu aritmetičku sredinu počevši od indeksa reprezentativnih stavki na nivou gradova pa do ukupnog indeksa Federacije Bosne i Hercegovine. Referentna baza za izračunavanje indeksa je 2010. godina.

Ostale definicije

Proizvod - bilo koji proizvod ili usluga za ličnu potrošnju koji se mogu kupiti, grupni naziv za proizvode i usluge.

Reprezentativna stavka - proizvod na najnižem nivou agregacije, odnosno proizvod u prodajnom mjestu na jednoj geografskoj lokaciji za koji se može procijeniti ponder. Proizvodima iz nižih nivoa agregacije nije moguće dodijeliti ponder jer za to ne postoje reprezentativni podaci.

For the purposes of CPI calculations, the price collection is scheduled as follows:

- *for agricultural products sold on green markets the prices are being collected twice a month, in the first and third week of a month;*
- *for other items the prices, in accordance with European Regulative, are being collected once a month (between 1th and 21th of the month) with the obligation of maintaining the same interval of price collection.*

Weights

Weights used for calculating the CPI reflect relative importance of the sampled goods and services in the total consumption of resident households within the domestic territory. They are used for elementary indices calculations as the weighted averages. They are based on the data linked to the Household Final Consumption and population.

The most important data sources for calculating the weights used in the consumer price indices are the Household Budget Survey. Since January 2014, the compilation of the CPIs has been based on the weights derived from household expenditures from the 2011 Household Budget Survey, updated every year according to changes in prices in a previous year.

Classification

For the CPI calculation, the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP) is used. According to the COICOP, goods and services are divided into twelve main groups for which indices are calculated.

Aggregation

Consumer Price Index calculation starts from the computation of elementary aggregate indices (items indices) and representative position at the level of towns. For this purpose, the geometric mean is used as a measure of average value. Elementary aggregate indices are calculated by using Laspeyres formula for weighted arithmetic mean starting from the level of representative positions indices at the level of towns to the overall index at the level of Federation Bosnia and Herzegovina. Reference base year for index calculation is 2010.

Other definitions

Product - any consumer good or service that can be purchased, a term covering both goods and services.

Representative position - lowest level of product aggregation, i.e. item in an outlet in a geographic location with a weight. The items at the lower levels of aggregation do not have weights attributed due to the lack of representative data.